

4.6 Imiterer du andres voldelige handlinger?

Social indlæring og aggression

Bliver børn voldelige og aggressive af at se andre udøve vold? Undersøgelser viser, at det faktisk er sandsynligt.

Albert Bandura er kendt for sin forskning inden for social indlæring, der tyder på, at vi ved at observere rollemønstre lærer og efterligner aggressiv adfærd. I det følgende skal vi se nærmere på Banduras kendte Bobo-dukke undersøgelse, som har betydet meget for vores forståelse af, hvordan børn tillærer visse uhensigtsmæssige adfærdsmønstre.

Ill. 4.6.1 Er aggression noget, vi lærer?

SOCIAL INDLÆRINGSTEORI

Social indlæringsteori er teorien om, at vi lærer, hvordan vi selv skal handle og opføre os ved at observere andre og imitere deres adfærd. Disse andre fungerer altså som rollemønstre for os, hvilket gør, at vi kopierer deres adfærd og tillærer adfærdsmønstre.

Undersøgelse

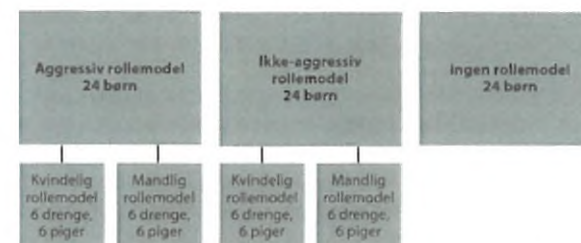
72 børn i alderen 3-6 år fra en børnehave ved Stanford Universitet tog del i undersøgelsen. I samarbejde med børnenes pædagoger sikrede forskerne sig, at forsøgsdeltagerne ikke var særligt aggressive børn.

Til selve undersøgelsen blev børnene en af gangen ført ind i et lokale med legetøj. En voksen mand eller kvinde, som var ukendt for barnet, stod ude på gangen og blev på samme tid inviteret med ind i rummet. Barnet blev så sat i gang med at lave kartoffelprint i det ene hjørne af rummet. Den voksne blev vist hen til et andet hjørne, som havde lidt forskelligt legetøj og en 1,5 meter høj oppustet dukke, en såkaldt Bobo-dukke. Forsøgslederen forlod rummet og lod de to lege i fred hver for sig i 10 minutter.

Børnene, som deltog, var blevet delt op i tre grupper á 24 og oplevede ét af tre forskellige scenarier:

- **Gruppe 1: Aggressiv rollemodel.** Den voksne sad i det første minut stille og roligt og samlede legetøj. Herefter rettede han/hun sig mod Bobo-dukken og brugte resten af tiden på at være voldsom og aggressiv over for den: Den voksne sparkede dukken, satte sig på den, slog den gentagne gange på næsen samt brugte en legetøjshammer til at slå den med. Han/hun råbte samtidigt: "Slå den", "smid den" og "spark den".
- **Gruppe 2: Ikke-aggressiv rollemodel.** Den voksne sad stille og roligt og legede med legetøjet og ignorerede helt den 1,5 meter høje Bobo-dukke, som var iblandt legetøjet.
- **Kontrolgruppen: Ingen rollemodel.** Bobo-dukken var i rummet, som i de andre grupper, men der kom slet ikke en voksen med ind.

I de to undersøgelsesgrupper, gruppe 1 og 2, valgte forskerne at opdele børnene i køn for at undersøge, om vi lærer aggression gennem imitation, men også om kønnet på den rollemodel, vi efterligner, spiller en rolle. Opstillingen så altså således ud for grupperne:

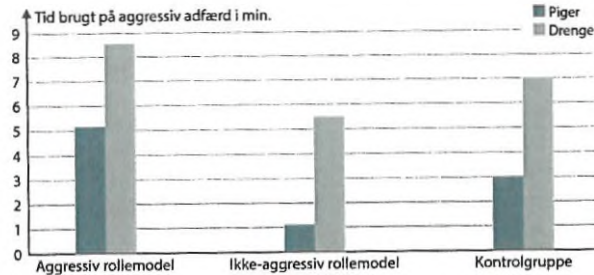
Ill. 4.6.2 Oversigt over forsøgets undersøgelsesgrupper.

Nu var det interessant at se, om børnene ville kopiere de voksnes adfærd, når de efterfølgende selv fik mulighed for at lege med Bobo-dukken. Men allerførst gav forskerne børnene en dårlig oplevelse, så de havde en grund til at opføre sig aggressivt: Efter at have fået lov til at komme hen i et andet rum med en masse spændende legetøj, blev de afbrudt med ordene: "Det er det bedste legetøj, vi har, og vi lader ikke hvem som helst lege med det, så derfor har jeg besluttet, at det er til nogle andre børn end dig." Barnet blev så sendt ind i et tredje rum med noget andet legetøj, heriblandt en Bobo-dukke som den, de havde set i det første rum.

De næste 20 minutter observerede og noterede forskerne børnenes leg gennem et envejsspejl. De var særligt interesserede i at se, om børnene, der havde oplevet den aggressive rollemodel, ville kopiere adfærden og udvise en højere grad af aggressivitet end de andre grupper. Hvad tror du?

Resultat

På grafen kan du se, hvor lang tid ud af de 20 minutter børnene brugte på aggressiv adfærd afhængig af, hvilken gruppe de var kommet i. Resultaterne er fordelt på køn.

III. 4.6.4 Grafen viser, hvor meget tid undersøgelsesgrupperne brugte på aggressiv adfærd.

Som du kan se på grafen, opførte både piger og drenge i gruppe 1, der havde set den aggressive rollemodel mishandle Bobo-dukken, sig langt mere aggressivt end både kontrolgruppen og gruppe 2. Bemærk også, at deltagerne i undersøgelsesgruppe 2 udviste mindre aggression end de øvrige to grupper. Det indikerer, at ikke-aggressive rollemodeller ligeledes kan mindske vores tendens til aggression.

Nedenfor ses de mere detaljerede målinger fra undersøgelsesgruppe 1. Her opdeles børnenes aggression i imiteret og ikke-imiteret aggression. Imiteret aggression var adfærd, som børnene havde set rollemodellen gøre. Ikke-imiteret aggression var voldelige handlinger, som børnene selv fandt på. Det kunne eksempelvis være at true Bobo-dukken med en legetøjspistol, hvilket rollemodellen ikke havde gjort. Ligeledes skelnes der i tabellen mellem, om rollemodellen var en kvinde eller en mand. Se, om du kan afkode, om rollemodellens køn spiller en rolle i forhold til om børnene imiterer deres adfærd.

Gruppe 1: Aggressiv rollemodel			
	Kvindelig rollemodel		Mandlig rollemodel
Imiteret aggression			
Pige	17,8 %		18,5 %
Dreng	21,3 %		33 %
Ikke-imiteret aggression			
Pige	9,6 %		5,4 %
Dreng	9,8 %		21,9 %

III. 4.6.5 Procentdel af de 20 minutters fri leg, som børnene i gennemsnit brugte på aggressiv adfærd over for Bobo-dukken.

Bandura tolkede resultaterne som et bevis på, at aggressiv adfærd er noget, vi kan lære ved at iagttage og imitere andre mennesker. Imitationen var mest udpræget hos drenge, og drengene havde også en tendens til i højere grad at imitere mandlige rollemodeller. Man så også, at pigerne generelt var mere verbalt aggressive end drengene.

Et andet interessant fund var, at børnene ikke kun imiterede rollemodellernes adfærd, men at de tilmed fandt på nye måder at mishandle Bobo-dukken på. Forskerne mener, at en forklaring på dette kan være, at børnene i forvejen havde et kognitivt skema for aggression, der blev aktiveret.

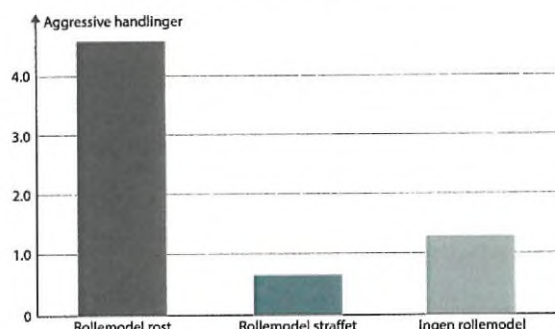
Kilde: Bandura, A., Ross, D. & Ross, S. A. (1961) *Transmission of aggression through imitation of aggressive models. The Journal of Abnormal and Social Psychology*, Bind 63, Hæfte 3, s. 575 - 582.

Arbejdsspørgsmål: Imiterer du andres voldelige handlinger?

1. Forklar undersøgelsen for din sidemand.
2. Hvilken viden giver undersøgelsen os?
3. Er der noget i undersøgelsens opsætning og resultater, vi bør forholde os kritisk til?
4. Hvordan kan imitation være hhv. positivt og negativt? Se, om du kan komme på nogle eksempler fra dit eget liv, hvor du eller andre har lært en bestemt adfærd gennem imitation?
5. Der er blevet lavet flere variationer af forsøget. Herunder beskrives den væsentligste forskel i forsøgsopstillingen i to forskellige forsøgsvarianter:
 - a. Børnene i dette forsøg så ikke den voksne rollemodel mishandle Bobo-dukken i virkeligheden, men i stedet på film.
 - b. Den voksne, der havde mishandlet Bobo-dukken, fik enten en rosende kommentar såsom "Godt klaret - der fik du sat ham på plads" eller skældud: "Se hvad du har gjort - du har ødelagt det hele!". Kontrolgruppen legede blot i rummet uden den voksne rollemodel.

Hvordan tror du, børnene efterfølgende legede i rummet med Bobo-dukken i hhv. forsøgsvariant a. og b.?

6. I undersøgelse a. sås resultater, der svarede til dem fra den oprindelige Bobo-dukke undersøgelse. Børnene imiterede altså også de aggressive rollemodellers adfærd, selvom de ikke så dem i virkeligheden, men på en skærm. Diskutér med udgangspunkt i denne viden, om voldelige computerspil og film kan være årsag til børns aggressive adfærd, og hvorvidt vi bør spille og se voldelige film og computerspil.
7. I undersøgelse b. så man, at de børn, der havde set den aggressive rollemodel blive belønnet med ros, udviste en meget større aggressivitet i deres efterfølgende leg med Bobo-dukken. Se grafen og diskutér resultatet. Har du selv eksempler på, hvor dette kommer til udtryk?

III. 4.6.6 Grafen viser, hvor aggressivt forsøgsparticipanterne opførte sig, efter de havde observeret en rollemodel få ros eller straf for aggressiv adfærd (forsøgsvariant b.).

Kilder: Bandura, A. & Walters, R. H. (1963) *Social learning and personality development*. New York: Holt, Rinehart; Rosekrans, M. & Hartup, W. (1967) Imitative influences of consistent and inconsistent response consequences to a model on aggressive behavior in children. *Journal of Personality and Social Psychology*, 7. s. 429-434.

8. Diskutér, om denne indflydelse fra rollemodeller gælder for andet end aggression.

4.7 Hvad er din tilknytningsstil?

Tilknytning

I hvilken grad påvirker den relation, som du havde til dine forældre som lille, dine nuværende forhold til andre mennesker? Mary Ainsworths forskning på dette område har haft stor betydning for vores forståelse af, hvordan tidlige oplevelser med omsorgspersoner påvirker vores relationer til andre mennesker i barndommen såvel som senere i livet.

III. 4.7.1 I vores første leveår knytter vi os til vores omsorgspersoner

TILKNYTNING

Begrebet tilknytning dækker over det følelsesmæssige bånd, der bliver skabt mellem barn og omsorgsperson(er). Det udvikles i samspillet imellem, hvordan barnet "retter" sig mod sin omsorgsperson, og hvordan omsorgspersonen reagerer på dette.

Som ny borger i en ukendt verden vil den første relation, som barnet oplever, sætte standarden og give en forventning om, hvordan de mennesker, det fremover vil møde, er. Man siger, at barnet skaber en "indre mental model", dvs. en form for skabelon, der bliver udgangspunktet for fremtidige interaktioner med omverdenen: Er verden grundlæggende et trygt sted at være, eller er det præget af ustabilitet og utryghed? Barnets tilknytning påvirker således, i hvilken grad og på hvilken måde barnet fremadrettet vil interagere med sin omverden.